

Overvåking av vannkvalitet i Jærvassdragene

Et overvåkingsprogram ble igangsatt i 2004, der innsjøer og elver blir fulgt med tanke på kunne dokumentere tilstand og endringer i Jærvassdragene. Resultatene viser at det foreløpig ikke er vesentlige forbedringer i innsjøene, men i flere elver har det vært en klar nedgang i konsentrasjonene av fosfor i vannet.

Vannkvaliteten i vassdragene på Jæren er klart bedre i dag enn det den var for noen tiår tilbake. På 1970 og -80 tallet var de fleste vassdragene sterkt preget av overgjødning, og det ble etter hvert gjennomført en rekke tiltak som reduserte forurensningstilførslene fra kloakk og landbruksaktiviteter (silo, gjødsellagre, melkerom, osv.). Og tilgjengelige overvåkingsdata viser at vannkvaliteten i vassdragene forbedret seg en del på slutten av 1980-tallet.

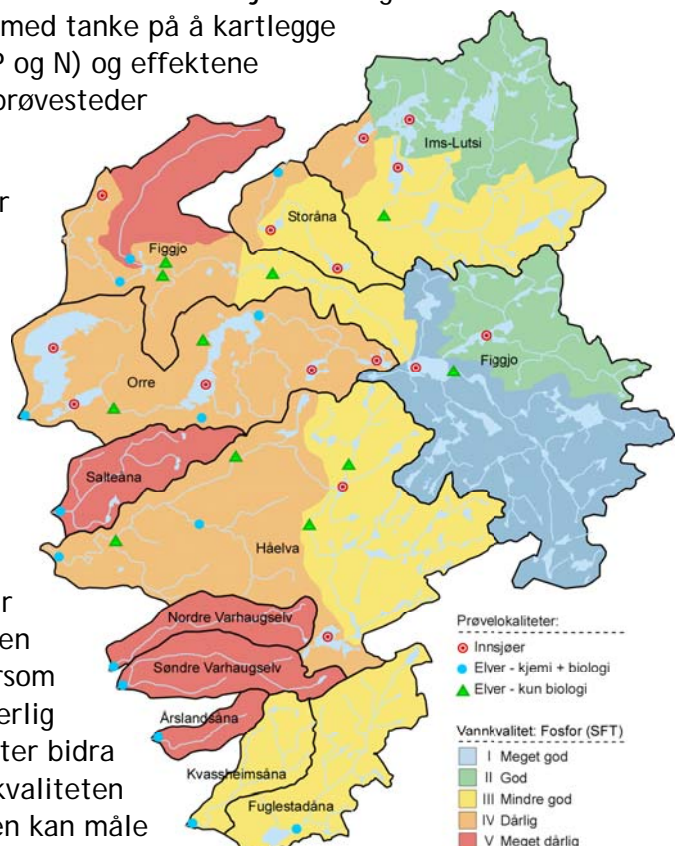

Etter at Aksjon Jærvassdrag ble startet opp i 1993 er det gjennomført en rekke tiltak med tanke på å forbedre vannkvaliteten ytterligere, men en har generelt hatt lite data som kan demonstrere effekten av disse tiltakene i de ulike vassdragene.

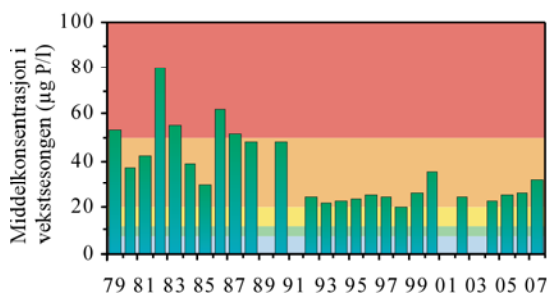
Et program for overvåking av vassdragene i Aksjon Jærvassdrag ble derfor igangsatt i 2004, hvor alle de viktigste innsjøene og elvene er inkludert. Data fra prøvetaking som foretas i annen regi (f.eks. gjennom statlige programmer) blir også tatt med ved evaluering av resultatene. Både kjemiske og biologiske forhold blir overvåket, med tanke på å kartlegge forhøyet nivå av næringsstoffer (P og N) og effektene av dette. Figuren til høyre viser prøvesteder og dagens tilstand i vassdragene.

Resultatene fra overvåkingen viser at det ikke har skjedd vesentlige endringer i innsjøene de siste årene, og i Frøylandsvatnet der en har data lengre tilbake i tid synes tilstanden å ha vært relativt stabil siden begynnelsen av 1990-tallet.

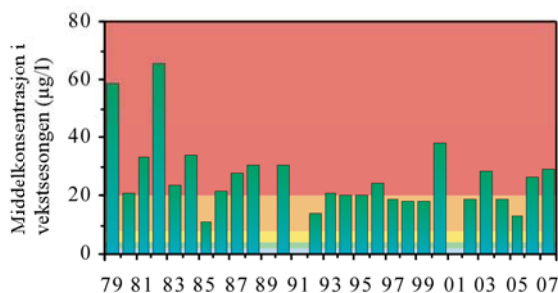
Innsjøer er det primære stedet hvor effekter av overgjødning kommer til syne, men samtidig har en innsjø egenskaper som gjør at en ikke vil se umiddelbar respons dersom tilførslene til innsjøen endres. Særlig kan høyt P-innhold i bunnsedimenter bidra til at det kan gå lang tid fra vannkvaliteten i tilførselsbekkene forbedres, til en kan måle tilsvarende forbedring i innsjøen.

Frøylandsvatnet (total fosfor)

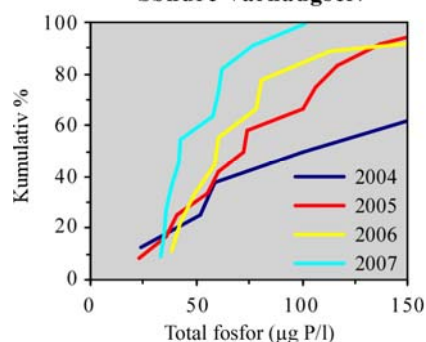

Frøylandsvatnet (klorofyll-a)

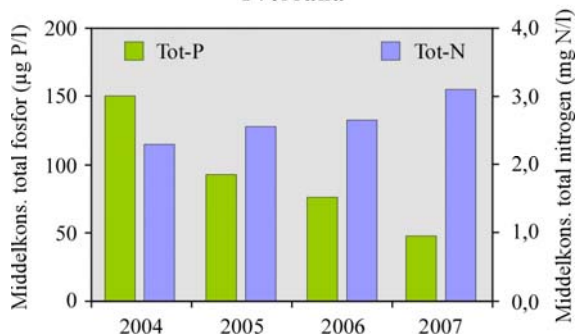

I elver og bekker er det derimot tegn til at vannkvaliteten er i ferd med å forbedre seg. De siste årene har en registrert nedgang i fosforkonsentrasjonene i flere av elvene, også i Figgjo og Håelva der det gjøres kontinuerlig og automatisk prøvetaking med relativt hyppig analysefrekvens (som gir sikrere data). Her var det imidlertid ikke ytterligere nedgang siste året. Høyeste målte fosforkonsentrasjonen hvert år er nå lavere enn tidligere mange steder, og dette kan gi signal om at forholdene er i ferd med å forbedres i Jærvassdragene. Men enkelte steder hvor en har lengre dataserier ser en at tilsvarende "lave" fosfornivå er påvist for ikke så mange årene siden. Det er derfor for tidlig å si om den positive trenden en har sett de siste årene vil vedvare, eller om den skyldes variasjoner som har opphav i naturlige svingninger.

Søndre Varhaugselv

Tverråna

Nitrogenkonsentrasjonene synes dessuten å øke i flere av elvene, som indikerer økende nitrogenbelastning i vassdragene. Biologiske faktorer (begrøingsalger og bunndyr) indikerer på sin side generelt bedre tilstand enn hva innholdet av næringsstoffer skulle tilsi.

Overvåkingsprogrammet er et viktig redskap for å kunne dokumentere utviklingen over tid, og effektene av tiltakene som gjennomføres i Aksjon Jærvassdrag.

AKSJON JÆRVASSDRAG

Miljøprosjekt: Omfattet opprinnelig 11 hovedvassdrag på Jæren. Er nå utvidet, og omfatter vassdragene i 8 kommuner på Jæren.

Spleiselag: Spleiselag mellom staten, fylkeskommunen, kommunene og landbruket.

Hovedmål: Redusere overgjødningen og bedre miljøkvaliteten i tilknytning til vassdragene.

Mer info? Kontakt: AJV-sekretariatet, Rogaland fylkeskommune, Postboks 130, 4001 Stavanger.
Kontaktperson: Vegard Næss, tlf: 51516795,
e-post: vegard.naess@rogfk.no

Faktaarket er utarbeidet med støtte fra Statens forurensningstilsyn (SFT).